

DIRİM

ISSN 0378 - 8628

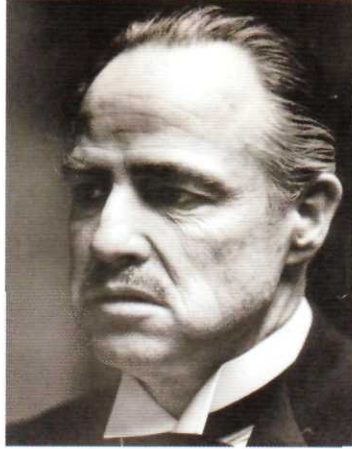
kültür - sanat - güncel yaşam

Roma

Yüzyılın sinema efsanesi

MARLON BRANDO (1942-2004)

En büyük oğlu kız kardeşinin sevgilisini öldürdü, kızı Cheyenne intihara kalkıştı, 96-98 yılları arasında çevirdiği filmler gişelerde başarısız oldu ama o hâlâ sinemanın efsanesi. Çünkü beyaz, bisiklet yakalı fanilayla ilk o çıktı ekrana, deri ceketıyla motosikleti üzerinde “asi gençliği” hakkıyla ilk o oynadı. Yıllar geçti... Çok az konuşsa da görüntüsü perdeyi öylesine dolduruyor, öylesine etkili duruyordu ki, mafya babasını oynadığı “The Godfather / Baba” filminden sonra hep “Baba” olarak anılmaya başlandı.

3 Nisan 1924 tarihinde ABD’de doğan Brando, birçok kişiye göre yüzyılın oyuncusu, Method yönteminin en iyi uygulayıcısı. Babası bir satıcı, annesi ise tiyatro oyuncusu olan Brando’nun çocukluğu özellikle babasıyla çatışma içinde geçti. Ancak annesi ve iki ablasını hep çok sevdi. Okul hayatı da sorunlu geçen genç Marlon, birkaç okul doladıktan sonra askeri okuldan da atıldı. 1949

yılında, 25 yaşındayken belki de annesinden etkilenerek oyuncu olmayı düşündü.

1943’te New York’ta bir oyunculuk atölyesine yazıldı ve bir yıl burada çalıştı. Kendisini sinemada farklı bir yere getirecek olan Method yöntemini de burada hocası Stella Adler’den öğrendi. Moskova’da Stanislavsky’nin yanında bu metodu öğrenen Adler, ABD’ye döndüğünde Method yöntemini en iyi öğreten kişiydi. Buna göre, aktörlerin oynadıkları her rolü, kendi duygu ve etkileşimleriyle zenginleştirmeleri gerekiyordu.

Sahneyle Tanışıyor...

Usta oyuncunun Broadway’le ilk tanışması 1944 yılında “Annemi Hatırlıyorum” oyunuyla oldu. Oyun 2 yıl perdelerini açtı. 1947 yılında Tennessee Williams’in ünlü “Arzu Tramvayı” oyununda Stanley Kowalski rolünü aldı. Sert, haşın, sarhoş,

cahil Kowalski'yi öylesine inandırıcı, aynı zamanda öylesine çekici oynadı ki, artık tüm tiyatro camiası onu konuşuyordu. 1950'den itibaren Hollywood'a adını attı. İlk filmi "The Men" oldu. Bundan sonra oynadığı her film, sinema tarihinin en önemli filmleri arasında yer alacaktı. Sırasıyla

"A Streetcar Named Desire" (1951), "Viva Zapata" (1952), "The Wild One" (1953), "On the Waterfront" (1954), "Guys and Dolls" (1955) filmlerini çevirdi. Elbette ödüller de bu başarıyı perçinleyecekti. 1952 yılında İngiliz Film Akademisi ile Cannes Film Festivali'nde Viva Zapata'daki rolüyle En İyi Oyuncu ödüllerini aldı.

1953 yılında yine İngilizler Julius Caesar rolüyle En İyi Oyuncu seçtiler Brando'yu. "On the Waterfront" 1954 yılında dünyada ödül bırakmadı: New York Film Eleştirmenleri, Altın Küre, İngiliz Film Akademisi, Cannes Film Festivali'nden ödülleri peş peşe topladı. Amerika için ödüllerin en büyüğü demek olan Oscar ise, 1955 yılında yine

"Rıhtımlar Üzerinde / On the Waterfront" filmiyle geldi. Üstlendiği rolleri öylesine canlı, öylesine inandırıcı ve yeri geldiğinde öyle şişsel oynuyordu ki, perdede görüldüğü anda diğer tüm oyuncular siliyor, tüm hikâyenin ortasına yerleşiyordu. 1950'li yıllarda Hollywood'daki, oyunculuğu en çok etkileyen isimdi.

Bir İdol...

"The Wild One / Vaşşı Hücum" filmindeki motosikletli, blucinli, deri montlu asi genç tiplemesinde tüm gençler kendilerini onda buldu. James Dean ile birlikte gençliğin idolu olmuştu. İki aktör aynı zamanda iyi birer arkadaştı. Bu dostlukları Dean'in ölümüne kadar sürdü. Sinemada hızlı ve sağlam adımlarla ilerleyen Brando, sanki oyunculuk için doğmuştu. Her ne kadar "Oyunculuk boş ve yararsız bir meslektir" dese de sinemadan vazgeçmiyordu. Burjuva ahlakına ve aşırı düzenli bir yaşama karşı başkaldırısını özel yaşamından filmlerine de gayet güzel taşıyordu.

Ancak 1955 yılından sonra çevirdiği filmler ilklerini aratır olmuştu. "The Teahouse of the August Moon / Çayhane", "Sayanora", bir Tennessee Williams filmi olan "The Fugitive Kind / Kaçak", ilk ve son kez yönetmenliği denediği "One Eyed Jacks / Aşk ve İntikam" fazla başarılı bulunmadı. 1957 yılında aktrist Anna Kashfi ile evlendi. İkinci evliliğini ise 1960 yılında Meksikalı oyuncu Movita Castenada ile yaptı.

Azınlıkların yanında...

Her zaman azınlıkların yanında yer alan Brando, bu konuda çalışan kurumlarda da yer aldı. 1961 yılında "Mutiny on the Bounty / Denizde İsyan" filminin çekiminde sette kan kusturdu. Yönetmen

Carol Reed işi yanda bıraktı. Senaryoya sürekli müdahale etmesi, huysuzluklar çıkarması çekimleri uzattıkça uzattı. Maliyeti giderek artan film, gişelerde de zarar etti. Filmin çekiminde bulunan herkes perişanken Brando, Tahiti'de çok mutluydu. Burada Tahitili Tarita ile evlendi. Farklı ırklara ve halklara olan ilgisi daha sonraki yıllarda da sürececek; oyunlarında zencilere yeterince rol vermediği için Tennessee Williams'a kızacak, Kızılderililerin hakları için epey mücadele edecek, Oscar'ı bile reddedecekti.

Charlie Chaplin'in yönettiği "Hong Konglu Kontes" (1967) gibi komedi filmlerinde oynasa da, bunlarda başarılı olamayacaktı. 60'lı yıllarda göze çarpan birkaç filminden biri olan ırkçılık karşıtı "The Chase / Kaçaklar" (1966) filminde bir star için o güne dek görülmemiş derecede dayak yiyecek; John Huston'un yönettiği "Reflections in a Golden Eye / Pırlıtlı Gözler"de (1967) ise eşcinsel bir subayı canlandıracaktı. Ancak 1971 yılına kadar çevirdiği diğer filmler, hemen herkese "Brando efsanesi bitti!" dedirtecek kadar başarısızdı. Oysa o sinemanın gelmiş geçmiş en iyi oyuncularındandı ve öyle kolay kolay sahneyi terk etmezdi.

Ve "Baba" doğuyor...

1971 yılında Francis Ford Coppola'nın yöneteceği "The Godfather / Baba" filmindeki "Don Vito Carleone" rolü için adı geçti. Bu rolü kapmak için deneme filmi bile çevirdi! Ve rolü aldı. Birkaç kuşak yaşlandı, tipini değiştirdi ve filmin unutulmaz "Baba"sını yarattı. Bu unutulmaz filmle ikinci kez Oscar ödülü kazansa da ödülü almaya gitmedi. Yerine bir Kızılderili kadını göndererek Oscar'ı protesto eden

bir metin okuttu. Belki Brando Oscar'sız kaldı ama Kızılderili hakları mücadelesinde önemli bir adım atılmış oldu.

Ardından Bertolucci'nin unutulmayan "Last Tango in Paris / Paris'te Son Tango" filmi geldi. Yaşlanmaya başlayan, ölüm saplantılı, bencil bir adamın, kendinden çok genç bir kızla, sadece sekse dayalı

ilişkinin anlatıldığı filmde, inanılmaz bir performans sergiledi. Sanki filmdeki Paul'un korkularını asıl o yaşıyordu. İki oyuncunun cüretkâr aşk sahneleri, filmin Amerika'dan İtalya'ya denetimle başının derde girmesine neden oldu ama bu bir yandan filmin şöhretini pekiştirdi.

Yeniden, oyunculuğun boş ve gereksiz olduğu yönünde demeçler vererek Tahiti yakınlarında satın aldığı adasına çekildi. Ancak para kazanması da gerekiyordu. 1978'deki "Superman" filmindeki kısacık rolü -10 dakika- için astronomik bir ücret talep etti, üstelik kabul de edildi. Böylece kısa süreli, konuk oyunculuklar kabul etmeye başladı. Savaş dramı "Apocalypse Now / Kıyamet", "A Dry White Season / Kuru Beyaz Bir Mevsim", "The Freshmen", "The Discovery" kısa süreli görüldüğü filmlerden

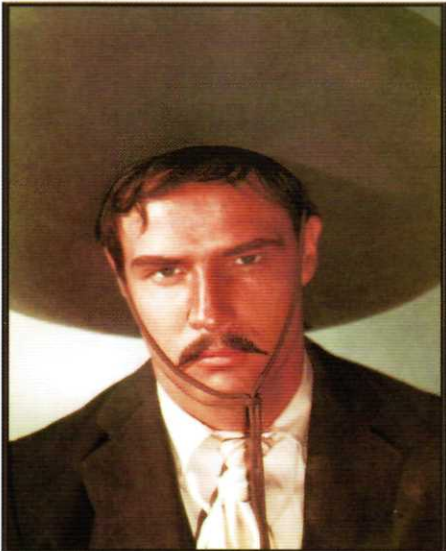

bazılarıydı. Ancak, bu kısa rollerde bile usta aktörün filmin ilgi odağı oluyor, tüm dikkatleri üzerine çekiyordu. Örneğin "Kıyamet" ve bu kez yardımcı dalda Oscar'a aday gösterildiği "Kuru Beyaz Bir Mevsim" gibi.

90'larda kesintili olarak sürdürdüğü sinema yaşantısı Johny Depp ile rol aldığı "Don Juan de Marco" (1995), hasta ruhlu bir adamı canlandırdığı "The Island of Dr. Moreau / Doktor Moreau'nun Adası" (1996), "The Brave" (1997) gibi yapımlarla devam etti. 2000 yılı içerisinde Nobel ödüllü yazar Gabriel Garcia Marquez'in aynı adlı romanından uyarlanan "Autumn of the Patriarch" adlı filmde rol alan Brando, bir yıl sonra ünlü oyuncular Robert de Niro ve Edvard Norton ile birlikte "The Score / Komplo" filmiyle kamera karşısına geçti.

Efsanenin Hollywood'u Terk Ediş...

Sinemaman "Baba"sı Brando, 2 Temmuz 2004'te, bir süredir tedavi gördüğü Los Angeles'taki bir hastanede hayata gözlerini kapadı. Ölüm nedeni bir süre gizli tutulan aktörün menajeri Jay Cantor, Marlon Brando'nun akciğer rahatsızlığı nedeniyle

öldüğünü söyledi. Sinema dünyası da Marlon Brando'nun ölümünden dolayı yas tutuyordu. Francis Ford Coppola, "Sadece onun gidişinin beni üzdüğünü söyleyeceğim" dedi. James Garner de, "Amerika, önde gelen film yıldızını kaybetti. O en iyisiydi ve çok da iyi bir arkadaşı" diye konuştu. Sophia Loren, Brando için, "Onun gibi aktörler ölümsüz olmalı" ifadesini kullandı. Bernardo Bertolucci, Brando'nun ölümsüz hale geldiğini belirtirken efsaneyle "Rıhtımlar Üzerinde" filminde rol alan Eva Marie Saint de "Onunla birlikte oynadığım sahneler benim için her zaman hazine değerinde. O en büyük aktörlerden biriydi" değerlendirmesini yaptı.

Bilinmeyen gerçekler...

Marlon Brando, ölmeden birkaç ay önce, öldükten sonra yakılarak küllerinin adasının çevresine serpilmesini, cenazesinde ise yakın arkadaşı aktör Jack Nicholson'ın kendisini anlatmasını vasiyet etmişti.

"Benim hayatımdaki en büyük sefalet, ünlü ve servet sahibi olmaktır. Eğer Hollywood'daysam bunun sebebi parayı geri çevirecek ahlaki cesaretimin olmaması." Hollywood'un pırlıtlı dünyasını sevmediğini bu sözlerle ifade eden dev aktör Marlon Brando'nun, borç batağı içinde hayata veda ettiği ortaya çıktı. İnternetteki "imdb" sitesinin

haberine göre, Marlon Brando efsanesini kısa bir süre önce yayımlanan "Brando in Twilight" adlı kitabında anlatan Patricia Ruiz, 80 yaşında yaşamını yitiren aktörle ilgili pek çok gerçeği burada kaleme aldı. Kitaba göre, tek odalı bir bungalovda devlet yardımıyla geçinen Brando, "On the Waterfront / Rıhtımlar Üzerinde" filmiyle kazandığı Oscar ödülünü hacedilmemesi için saklıyordu.

Ödüllerinden Bazıları

1952: Cannes Film Festivali, en iyi aktör, Viva Zapata!

1952: British Film Academy Ödülü, en iyi yabancı aktör, Viva Zapata!

1953: British Film Academy Ödülü, en iyi yabancı aktör, Julius Caesar

1954: New York Film Critics Circle Ödülü, en iyi aktör, On the Waterfront

1954: Golden Globe, en iyi aktör, Drama, On the Waterfront

1954: British Film Academy Ödülü, en iyi yabancı aktör, On the Waterfront

1954: Oscar, en iyi erkek oyuncu, On the Waterfront

1954: Cannes Film Festivali, en iyi aktör, On the Waterfront

1955: Golden Globe, en iyi erkek oyuncu

1972: Oscar, en iyi aktör, The Godfather

1972: Golden Globe, en iyi erkek oyuncu

1973: Golden Globe, En iyi erkek oyuncu (Drama), The Godfather

1973: Golden Globe, En iyi erkek oyuncu

1973: National Society of Film Critics Ödülü, En iyi aktör, Last Tango in Paris

1973: New York Film Critics Circle Ödülü, En iyi aktör, Last Tango in Paris

Filmografi:

Score (2001)

Free Money (1998)

Brave (1997)

Island of Dr. Moreau (1996)

Don Juan De Marco (1995)

Christopher Columbus: The Discovery (1992)

Freshman (1990)

Dry White Season (1989)

Formula (1980)

Apocalypse Now (1979)

Superman (1978)

Missouri Breaks (1976)

Last Tango in Paris (1972)

Godfather (1972)

Nightcomers (1972)

Queimada (1969)

Night of the Following Day (1968)

Candy (1968)

Reflections in a Golden Eye (1967)

Countess from Hong Kong (1967)

Appaloosa (1966)

Chase (1966)

Morituri (1965)

Bedtime Story (1964)

Ugly American (1963)

Mutiny on the Bounty (1962)

One-Eyed Jacks (1961)

Fugitive Kind (1959)

Young Lions (1958)

Sayonara (1957)

Teahouse of the August Moon (1956)

Guys and Dolls (1955)

Desirée (1954)

On the Waterfront (1954)

Wild One (1953)

Julius Caesar (1953)

Viva Zapata! (1952)

Streetcar Named Desire (1951)

Men (1950)

Kaynakça:

ntvmsnbce.com, brando.crosscity.com

bbc.co.uk/turkish